

تحرکات مسکو و آنکارا در قفقاز

آیا ارتشیان روس، مانند گذشته، به حریفان چنین خویشتن جنگ‌افزار می‌فروشند؟ یازدهم ژانویه گذشته (۲۱ دیمه) نیروهای ویژه گرجستان در منطقه «تسخین والی» Tskhinvali در اوستنی جنوبی یک کامیون حامل نارنجک‌انداز، تیربار و مهمات را که به گفته مقامات مسئول عازم چین بود توقیف کردند. محموله که «لوان کنشادزه» Levan Kenchadze رئیس بخش ضدتروریست وزارت امنیت گرجستان ارزش آن را پنجاه هزار دلار تخمین زده، مستقیماً از پادگان روسی «وازیانی» Vaziani در نزدیکی تفلیس خارج شده بود.

همان روز تلویزیون گرجستان فیلمی را نشان داد که در آن نه تنها جنگ‌افزارها دیده می‌شدند، بلکه یک سرباز با اوئیفورم روسی در حال بار کردن کامیون نیز به چشم می‌خورد.

مسکو البته همه اینها را تکذیب می‌کند و به گرجستان اتهام انجام «اقدامات تحریک‌آمیز» وارد می‌سازد. در متن تنش فزاینده میان دو کشور، این حادثه چند روز پیش از کنفرانس سران جامعه کشورهای مستقل زیر سایه مسکو (۲۴ و ۲۵ ژانویه) رخ داده است.

از آغاز جنگ چین، گرجستان نیز مانند جمهوری آذربایجان هدف فشارهای روسیه قرار گرفته و از سوی این کشور متهم شده است که به تدارکات و رزمندگان اسلامگرا اجازه عبور می‌دهد و یا به «شورشیان» پایگاه داده است.

چندین بار هواپیماهای روسی خاک گرجستان را بمباران کرده‌اند که البته به زبان رسمی همیشه «اشتباه شده». به گفته منابع روسی، اسامه بن لادن با «مولادی اودوگوف» Movladi Oudougov یکی از رهبران چین در تفلیس ملاقات کرده است.

اواخر سال ۱۹۹۹ وزیر امور خارجه روسیه صدایش را بلند کرد و گرجستان را متهم نمود که به دهها دوجین از زخمی‌های چین اجازه داده

است در خاک آن کشور درمان شوند. وی به گرجستان به سختی اندرز داد که به خاطر «امنیت ملی خودش» از پشتیبانی از «تروریست‌ها» دست بردارد. هشدار از این روشن‌تر نمی‌شد.

به این جو جنگ سرد، گروکنشی برق نیز افزوده شد و روس‌ها تحویل برق به گرجستان را همزمان با سرمای زمستان کاهش دادند. «ادوارد شوارد فادزه» رئیس دولت از ولادیمیر پوتین کفیل ریاست جمهوری روسیه درخواست کرده است روس‌ها در این مورد نشان دهند که همسایه خوبی هستند.

در حقیقت عدم تناسب نیروها به اندازه‌ای است که جایی برای مانور تفلیس باقی نمی‌ماند. سناتور جمهوری‌خواه آمریکایی «سام براون بک» Sam Brownback درخواست کرد که پشتیبانی ایالات متحده از گرجستان به روس‌ها تفهیم شود. علاوه بر کمک ۱۲۰ میلیون دلاری برای سال ۲۰۰۰، واشنگتن اخیراً دو هواپیمای شناسایی در اختیار مرزبانی گرجستان قرار داد. گرجی‌ها سپاسگزاری کردند ولی خیالپردازی نمی‌کنند. یک مقام عالی‌رتبه گرجی تأکید کرد که آمریکا به خاطر ما وارد جنگ نخواهد شد.

اتحادیه اروپا که در بی‌زبانی در کنار سازمان امنیت و همکاری اروپا قرار می‌گیرد، به اعزام چندبازرس اکتفا می‌کند.

اوایل ژانویه، «پوتین» دکترین روسیه در کاربرد جنگ‌افزار هسته‌ای را مورد بازبینی قرار داد. از این پس روسیه نه تنها در برابر «تهاجم بزرگی که موجودیت فدراسیون روسیه را به خطر بیندازد، بلکه در برخوردی که «همه ابزارهای دیگر با شکست روبرو شده باشند» نیز به خود اجازه می‌دهد جنگ‌افزار هسته‌ای به کار برد.»

این سخت شدن موضع روسیه نگرانی همسایگان را به ویژه در قفقاز افزایش داده است. در این منطقه اخیراً فعالیت‌های

دیپلماتیک شدت گرفته است. ترکیه متحد آمریکا در مرکز سیاست‌های منطقه‌ای قرار دارد و به کشیده شدن خط لوله نفتی باکو - جیحان اکتفا نمی‌کند. پس از بازدید حیدرعلی‌اوف رییس جمهوری آذربایجان از آنکارا، سلیمان دمیرل همتای ترکش بلافاصله به تفلیس رفت. در گفت‌وگو با شوارد نادزه، دمیرل از یک پیمان امنیت قفقاز که اروپا ضامنش باشد، دفاع کرد. هنوز باید منتظر ماند و دید که اتحادیه اروپا تمایلش را به چنین ضمانتی نشان می‌دهد؟ تمایلی که عجلتاً دور از دسترس به نظر می‌رسد.

وعده‌های بهار

ماه آوریل آینده اندکی پس از انتخابات ریاست جمهوری در روسیه، نوبت به انتخابات در گرجستان می‌رسد. روشن است که ادوارد شواردنادزه نامزد مورد علاقه کرملین نیست. سرویس‌های امنیتی گرجستان، نگران از یک سوءقصد دیگر، مراقب همه چیز هستند. برای برهم زدن ثبات این کشور کافی است که مسکو تجزیه‌طلبان آب‌خااری یا خودمختاری‌طلبان آجاری را که رهبران اصلان «آباشیدزه» Aslan Abashidze از سخاوتمندی‌های روسیه بهره‌مند است، دوباره فعال کند.

در کنفرانس سران در ماه نوامبر گذشته در استانبول روسیه تعهد کرد تا پیش از ژوئیه ۲۰۰۱ دو پایگاه از چهار پایگاه نظامی را که در گرجستان دارد، برجیند.

آن‌طور که وقایع پیش می‌رود، خطر این وجود دارد که تفلیس حتی فرصت شادمانی از این امر را نیز پیدا نکند.

منبع: هفته‌نامه اکسپرس دوم فوریه ۲۰۰۰ (نویسنده: سیلون پاسکیه)

برگردان از بخش ترجمه «گزارش»

